

بررسی تأثیر اجرای ارزشیابی توصیفی بر عواطف و احساسات دانش آموزان

نام نویسندگان:

بهاره عزیز نژاد^۱، فرید شکوری^۲، سینا شیخی پورپاک^۳ و سید حجت سید صدیق^۴

چکیده

هدف از پژوهش حاضر که به صورت کتابخانه‌ای انجام گرفته است، بررسی تأثیر ارزشیابی توصیفی بر عواطف و احساسات دانش آموزان می باشد که با توجه به این نکته که ارزشیابی توصیفی طرح نسبتاً جدیدی در کشور ما محسوب می شود و از اجرای آن دیری نمی پاید، این امر موجب شده است که در این پژوهش سعی کنیم ابتدا مطالبی در مورد ماهیت این نوع ارزشیابی، ابزارهای مورد نیاز آن، تاریخچه اجرای آن در کشور مطالبی بیان کنیم و در قسمت اصلی به بررسی مطالعات و پژوهش های پیشین این موضوع و آرا و نظرات صاحب نظران این حیطه پردازیم که می توان نتیجه گرفت که بر اساس تمام مطالعات و پژوهش هایی که در این حوزه صورت گرفته است با اکثریت این طرح موجب ارتقا سلامتی روانی و عاطفی دانش آموزان نسبت به قبل شده است.

واژه های کلیدی: ارزشیابی توصیفی، احساسات، عواطف، اضطراب، عزت نفس

مقدمه

ارزشیابی توصیفی از جمله شیوه های نوینی است که اخیراً مورد توجه متولیان تعلیم و تربیت قرار گرفته و بر اجرای آن تأکید شده است. آگاهی و علاقه معلمان نسبت به آن و نیز میزان امکانات موجود برای اجرای آن از جمله عواملی است که می توان در نحوه اجرای آن و نتایج حاصل از آن مؤثر باشد. (بوستانی، فانی و اوجی نژاد، ۱۳۹۱)

سال ها و حتی دهه های اخیر در جهان، سال هایی پر خاخره، پر تغییر و تحول و انقلابی بوده و نظام آموزش و پرورش نیز تحت تأثیر این تغییرات و اصلاحات قرار گرفته است. از سال ۱۹۹۰ میلادی یونسکو با شعار آموزش برای همه، تمامی کشورهای جهان را به اصلاحات آموزشی فراخوانده و هدف از اصلاحات را بهبود کیفیت نظام آموزشی اعلام کرده است. (زاهد بابلان، فرج اللهی و هم رنگ، ۱۳۹۱)

^۱ استادیار گروه علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی دانشگاه پیام نور، bahareh19@gmail.com

^۲ دانشجوی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه، farid72sh@gmail.com

^۳ دانشجوی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه، farid72sh@gmail.com

^۴ دانشجوی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه، sayedhodjat.sayedsadiq@gmail.com

در ایران اولین تغییر مهم و اساسی را می توان در دهه هفتاد هجری شمسی با عنوان ((ارزشیابی مستمر یا دو نوبت)) ملاحظه نمود. بعد از استقرار این تغییرات در نظام آموزشی، مصوبه‌ی جلسه ۶۷۹ شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۸/۳۰، وزارت آموزش و پرورش اجازه‌ی تغییر مقیاس کمی به کیفی در ارزشیابی دانش آموزان دوره ابتدایی را، به صورت آزمایشی، از سال تحصیلی جاری (۸۱-۸۲) دریافت کرد. بر این اساس دفتر ارزشیابی تحصیلی و تربیتی معاونت آموزش عمومی کلیات طرح ((ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی)) را تهیه کرد و به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه نمود. کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش پس از بررسی و ایجاد اصلاحاتی در کلیات طرح، آن را تصویب و به معاونت آموزش عمومی ابلاغ کرد تا به صورت آزمایشی در پایه اول دبستان در برخی از مناطق آموزشی کشور اجرا شود.

بر این اساس طرح ارزشیابی کیفی - توصیفی در سال تحصیلی ۸۱-۸۲ به صورت پیش آزمایشی در ۲۵ کلاس در ۵ استان (سیستان و بلوچستان، اصفهان، زنجان، شهر تهران و آذربایجان شرقی) اجرا شد. بعد از نقد و بررسی این تجربه و اصلاح و اعمال تغییرات لازم، طرح برای اجرای آزمایشی در سال ۱۳۸۳-۱۳۸۲ آماده شد (خوش خلق، ۱۳۸۵) و سرانجام این طرح در کلیه مدارس ابتدایی کشور به اجرا درآمد.

ارزشیابی تحصیلی در شکل سنتی آن، نه تنها فرآیند یاددهی و یادگیری را به سمت تحقق انتظارات آموزشی هدایت نکرده است، بلکه به مشکلاتی چون محصول محوری، مدرک گرایی، تقلب و اضطراب در دانش آموزان منجر شده است. در شرایطی که امتحان به صورت سنتی برگزار می شود، کسب نمره، اصلی ترین و مهم ترین هدف آموزش را تشکیل می دهد و تمام تلاش های مدرسه، معلم، دانش آموز و اولیاء در جهت به دست آوردن نمره بیشتر صرف می شود که بعضی از پیامدهای آن، اضطراب، نگرش منفی نسبت به مدرسه و آسیب های روحی و عاطفی است. (بهمن، کیامنش و ابوالمعانی، ۱۳۹۲)

یکی از ویژگی های اصلی ارزشیابی توصیفی، نگاه متفاوت آن به ارزشیابی است. بر این اساس هدف از ارزشیابی، جمع آوری اطلاعات از طریق ابزارهای متنوع (احمدی و همکاران، ۱۳۹۰) و به صورت مستمر، مداوم (فراهانی، ۱۳۸۴) پویا و رشد دهنده می باشد (رستگار، ۱۳۸۳) که به معلم در تصحیح مسیرهای یادگیری و آموزش خاص هر دانش آموز کمک می کند. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۰)

از سوی دیگر ارزشیابی کیفی توصیفی در راستای بهبود یادگیری، رویکرد خود را از ((سنجش از یادگیری)) به رویکرد ((سنجش برای یادگیری)) تبدیل کرده است. بر این اساس ارزشیابی نه به عنوان یک فعالیت مستقل و مشخص از فرآیند یاددهی یادگیری، بلکه آمیخته با آن و در فرآیند رخ می دهد. نتیجه این رویکرد افزایش پیشرفت تحصیلی خواهد بود. (حسنی، نصرت ناهکی، ۱۳۹۳)

لوکاس و مورفی (۲۰۰۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که وجود محیطی آرام، حمایت گر و به دور از رقابت سبب افزایش تعادل روانی دانش آموزان می شود. (بهمن، کیامنش و ابوالمعانی، ۱۳۹۲)

تعریف ارزشیابی

ارزشیابی به یک فرآیند نظام‌دار (سیستماتیک) برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می‌شود به این منظور که تعیین شود آیا هدف‌های موردنظر تحقق یافته‌اند یا در حال تحقق یافتن و به چه میزانی (گی، ۱۹۹۱، ص ۶). ورتن سندرز (۱۹۸۷) دو تن از صاحب‌نظران در حوزه ارزشیابی آموزشی گفته‌اند در آموزش و پرورش، ارزیابی به یک فعالیت رسمی گفته می‌شود که برای تعیین کیفیت، اثربخشی، یا ارزش یک برنامه، فرآورده، پروژه، فرآیند، هدف یا برنامه‌ی درسی به اجرا درمی‌آید. (احمد پور، ۱۳۹۱)

ارزشیابی توصیفی

ارزشیابی توصیفی نوعی از ارزشیابی است که در جمع‌آوری اطلاعات از ابزارهای متنوع و جدید برای افزایش اعتبار اطلاعات، استفاده می‌نماید و از این اطلاعات در رفع موانع یادگیری دانش‌آموز در طول فرآیند یاددهی - یادگیری بهره می‌گیرد، زمینه مشارکت فعال دانش‌آموز را در فرآیند یادگیری فراهم می‌نماید و متناسب با نیاز دانش‌آموزان از بازخوردهای کیفی و توصیفی استفاده می‌کند. (نظری، موسوی پور و سیفی، ۱۳۹۲)

در ارزشیابی توصیفی، معلمان علاوه بر اینکه شیوه تدریس و نحوه بازخورد و تکالیف دانش‌آموزان را تغییر می‌دهند، از ابزارهای دیگری همچون مشاهده دانش‌آموزان در شرایط واقعی و ثبت اطلاعات لازم، پوشه کار، چک‌لیست، آزمون‌های عملکردی، استفاده از روش خود سنجی و همسال سنجی و ارائه گزارش پیشرفت دانش‌آموز نیز استفاده می‌کنند. این ابزارها تصویر دقیق‌تری از فرآیند یادگیری و نتایج حاصل از تلاش‌های دانش‌آموز را برای معلم ارائه می‌دهد. (حسینی، احمدی، ۱۳۸۴)

در روش ارزشیابی توصیفی، برخلاف گذشته، معلم در کنار دانش‌آموز است نه در مقابل او، چراکه این ارتباط باعث از بین رفتن اضطراب‌های ناشی از برگزاری آزمون و بهبود روابط معلم و دانش‌آموز و صمیمیت میان آن‌ها می‌شود. هدف اساسی ارزشیابی توصیفی یا کیفی، بهبود کیفیت یادگیری و ارتقا سطح بهداشت روانی محیط یاددهی - یادگیری است. (زینی وند، رخ فرد، ۱۳۸۸)

اصول، ابزار و ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی

این طرح با عنایت به اصولی شکل گرفته است که ناشی از مبانی فلسفی و روان‌شناختی اهداف طرح و آسیب‌شناسی وضع موجود است. اصول ارزشیابی توصیفی به شرح زیر است:

۱- توجه همه‌جانبه به ابعاد مختلف شخصیت دانش‌آموزان (چند جنبه گرایی)

- ۲- توجه به فرآیند رشد و پیشرفت دانش‌آموزان (فرایند‌گرایی و استمرار)
 - ۳- توجه به بازخورد توصیفی سازنده (بازخورد‌گرایی، توصیف‌گرایی)
 - ۴- توجه به تنوع روش‌های جمع‌آوری اطلاعات (کثرت‌گرایی)
- انواع ابزارهای اندازه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات در ارزشیابی توصیفی:

۱- کارپوشه

۲- طرح مطالعه و بررسی

۳- آزمون‌های عملکردی:

الف آزمون‌های مختلف از جمله مداد کاغذی

ب تکالیف درسی

برای انجام ارزشیابی توصیفی اصیل و همه‌جانبه چهار ابزار اندازه‌گیری در حال حاضر پیشنهاد شده است:

۱- کارنامه ارزشیابی توصیفی

۲- بازبینی‌ها

۳- برگ ثبت گزارش

۴- کارپوشه. (شفیعی، ۱۳۸۶)

ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی:

۱- در ارزشیابی توصیفی به جای دادن نمره به دانش‌آموزان از عبارات‌های کیفی مثل تلاش خوبی داشته‌ای، با تلاش به موفقیت رسیده‌ای، برای موفقیت باید بیشتر تلاش کنی، با انجام تمرین بیشتر مشکل شما برطرف می‌شود و ... استفاده شود.

۲- ارزشیابی توصیفی به زمان خاص محدود نمی‌شود این ارزشیابی در کل جریان یادگیری در فعالیت‌های خارج از کلاس و در محیط زندگی جریان دارد.

۳- تلاش و رشد کودکان همانند موفقیت آنان ارزشمند است و فقط به موفقیت‌ها امتیاز داده نمی‌شود بلکه، تلاش و پیشرفت نیز امتیاز دارد.

۴- همان‌گونه که یادگیری دانش‌آموزان در حوزه‌های مختلف و سطوح متفاوت است، سنجش و ارزشیابی آن نیز باید با استفاده از ابزارهایی که بتواند این یادگیری‌ها را بسجد صورت گیرد مانند پوشه کار، آزمون‌ها و مشاهدات.

۵- در ارزشیابی توصیفی اصل بر ارتقای دانش‌آموزان به پایه‌های بالاتر است مگر در موارد بسیار نادر و زمانی که دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های ذهنی باشند.

۶- کارنامه دانش‌آموزان علاوه بر عملکرد درسی، عملکرد اجتماعی و عاطفی و جسمانی- فیزیکی را منعکس می‌کند.

(احمد پور، ۱۳۹۱)

تأثیر ارزشیابی توصیفی بر اضطراب دانش آموزان

اضطراب مدرسه از ۴ مؤلفه تشکیل می‌شود که عبارت‌اند از: اضطراب امتحان، ترس از ابراز وجود، واکنش‌های فیزیولوژیک و فقدان اعتماد به نفس، اضطراب امتحان پدیده شایعی است که اغلب دانش‌آموزان در دوران تحصیل خود آن را تجربه کرده‌اند. این اضطراب در هنگام مواجهه با یک موقعیت ارزشیابی بروز می‌کند که یکی از پیامدهای آن می‌تواند ضعف عملکرد در موقعیت مورد نظر باشد.

مؤلفه‌ی بعدی اضطراب مدرسه، ابراز وجود است. ابراز وجود به فرد احساس خود کارآمدی و کنترل درونی می‌دهد و این حس، اعتماد به نفس و عزت نفس فرد را در روابط متقابل با دیگران تقویت می‌کند.

واکنش‌های فیزیولوژیک نیز مؤلفه دیگری از اضطراب تحصیلی است که در موقعیت‌های اضطراب‌آور به سراغ دانش‌آموز می‌آید و به بازتاب‌های نامطلوب بدنی مانند لرزش زانو و تپش قلب اشاره دارد.

خوش خلق و پاشا شریف (۱۳۸۶) و موسوی (۱۳۸۴) پژوهش‌هایی را جهت بررسی میزان تحقق اهداف طرح ارزشیابی توصیفی انجام دادند. نتایج این مطالعات نشان می‌دهد که والدین و مجریان نسبت به تحقق اهدافی از طرح توصیفی مانند بهبود سلامت روحی - روانی و کاهش اضطراب، نگرش مثبت داشته‌اند.

بهاره بهمن و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی نتیجه گرفتند که طرح ارزشیابی توصیفی تنها در کاهش اضطراب دانش‌آموزان پسر مؤثر بوده، توانسته است میزان اضطراب مدرسه و اضطراب امتحان آن‌ها را نسبت به دانش‌آموزان طرح سنتی کاهش دهد.

امیری (۱۳۸۶) در مورد میزان اثربخشی طرح توصیفی، پژوهشی را روی ۳۶۰ نفر از دانش‌آموزان پایه‌های اول تا سوم استان چهارمحال بختیاری انجام داد. نتیجه این تحقیق نشان داد که بهداشت روانی مدارس توصیفی در مؤلفه‌های علاقه به درس و معلم، بهتر از مدارس سنتی بوده است و از نظر میزان اضطراب، دانش‌آموزان توصیفی اضطراب کم‌تری نسبت به دانش‌آموزان سنتی داشتند.

محمدی فر و همکاران (۱۳۹۱) موضوع اضطراب امتحان را مورد بررسی قرار دادند و نتیجه گرفتند که اضطراب در دانش‌آموزان طرح توصیفی پایین‌تر از دانش‌آموزان نظام سنتی است.

مطالعه نامور و همکاران (۱۳۸۹) نشان می‌دهد که روش ارزشیابی کیفی توصیفی، بر اعتماد به نفس و اضطراب دانش‌آموزان تأثیر دارد. بدین صورت که دانش‌آموزان مدارس توصیفی از اعتماد به نفس بیشتر و اضطراب کمتری برخوردار هستند. (بهمن، کیامنش و ابوالمعانی، ۱۳۹۲)

نتیجه پژوهشی که باهدف مقایسه عملکرد تحصیلی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان پایه سوم ابتدایی تحت پوشش ارزشیابی توصیفی با دانش‌آموزان مدرسه‌های ابتدایی عادی شهر اهواز در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۷ انجام گرفت، نشان

داد بین میزان اضطراب امتحان دانش‌آموزان با توجه به نوع ارزشیابی (توصیفی یا ملاک نمره‌ای) تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ و ارزشیابی توصیفی در کاهش میزان اضطراب امتحان دانش‌آموزان مشمول این طرح اثر مثبت داشته است. (بهرامیان، مهر علی زاده و سپاسی، ۱۳۸۹)

تأثیر ارزشیابی توصیفی بر خود پنداره و عزت‌نفس دانش‌آموزان

بهداشت روانی مؤلفه‌های بسیاری دارد که عزت‌نفس یکی از مؤلفه‌های مهم آن است. در واقع این مؤلفه از نیازهای اساسی انسان محسوب می‌شود. کسی که از عزت‌نفس بالایی برخوردار است، خودش را به‌گونه‌ای مثبت ارزیابی کرده، برخورد مناسبی نسبت به خود و دیگران دارد در مقابل کسی که عزت‌نفس پایین دارد، اغلب منزوی شده و از ارتباط با دیگران اجتناب می‌کند، یا اینکه در ناامیدی تلاش می‌کند تا به دیگران و خودش نشان دهد که فرد لایقی است. (حسینی، نصرت ناهکی، ۱۳۹۳)

اخیراً یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که دانش‌آموزان هنگامی یادگیرندگانی موفق و برانگیخته خواهند شد که پیشرفت تحصیلی و موفقیت را تجربه کنند نه زمانی که شکست، ناکامی، رقابت ناسالم را تجربه کنند. این شکست‌ها و وجود رقابت ناسالم، انگیزه تلاش و یادگیری بهتر را از میان می‌برد و در فرد خود پنداره تحصیلی منفی ایجاد می‌کند. (یادگار زاده، ۱۳۸۹)

پژوهش محمدی و اخوان تفتی (۱۳۸۶) پیرامون تأثیر نظام ارزشیابی بر عزت‌نفس دانش‌آموزان نیز مؤید این مطلب است که میان عزت‌نفس دانش‌آموزان طرح ارزشیابی توصیفی و سنتی تفاوت معناداری وجود دارد. (بهمن، کیامنش و ابوالمعانی، ۱۳۹۲)

محمد حسینی و عبدالسلام نصرت ناهوکی (۱۳۹۳) در پژوهشی دریافتند که میزان یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان گروه ارزشیابی توصیفی بیشتر از دانش‌آموزان گروه ارزشیابی سنتی است اما بین عزت‌نفس دانش‌آموزان طرح ارزشیابی توصیفی و دانش‌آموزان طرح ارزشیابی سنتی تفاوت معناداری وجود ندارد.

درزمینه تأثیر ارزشیابی بر عزت‌نفس، محمدی (۱۳۸۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که دانش‌آموزان تحت پوشش طرح به طرز معناداری عزت‌نفس بالاتری داشته‌اند. بیگی (۱۳۸۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که میزان عزت‌نفس در دانش‌آموزان طرح ارزشیابی توصیفی بیشتر از عزت‌نفس دانش‌آموزان طرح کمی است.

در مقابل صالحی (۱۳۸۹) در پژوهشی که بر روی دانش‌آموزان دختر پایه‌ی پنجم ابتدایی انجام داد به این نتیجه رسید که بین عزت‌نفس دانش‌آموزان دختر طرح ارزشیابی توصیفی، با دانش‌آموزان دختر طرح ارزشیابی کمی، تفاوت معناداری وجود ندارد. (حسینی، نصرت ناهوکی، ۱۳۹۳)

تأثیر ارزشیابی توصیفی بر انگیزه تحصیل دانش‌آموزان

انگیزه به عنوان مجموعه عواملی تعریف شده است که انسان را به سوی فعالیت و هدف وامی‌دارد، آن را هدایت می‌کند و سبب تداوم آن می‌شود.

ایمز (۱۹۹۲) انگیزه بالا در دانش آموزان را عامل کاهش میزان ترک تحصیل و افزایش سطح موفقیت دانش آموزان می‌داند. (کارشکی، مؤمنی مهمویی و قریشی ۱۳۹۳)

شواهد پژوهشی بسیاری نشان می‌دهد که سنجش تکوینی باکیفیت بالا تأثیر قوی بر عملکرد تحصیلی و انگیزش دانش آموزان دارد. (حیدری، ۱۳۷۵)

حسین کارشکی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی نشان دادند که بین انگیزش تحصیلی دانش آموزانی که با ارزشیابی کیفی - توصیفی سنجش می‌شوند با دانش آموزانی که با ارزشیابی سنتی سنجش می‌شوند تفاوت معناداری مشاهده نشد.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس مطالعه انجام شده، نتیجه می‌گیریم که با کاهش اهمیت نمره و کاهش رقابت دانش آموزان برای کسب نمره بهتر، اضطراب دانش آموزان در مدرسه کاهش می‌یابد. همچنین ارزشیابی توصیفی باعث شکل‌گیری خود پنداره مثبت در دانش آموزان شده که افزایش عزت نفس و انگیزه تحصیل آنان را در پی دارد.

ارزشیابی کیفی - توصیفی با جهت‌گیری‌های خود در راستای فراهم نمودن محیطی بدون فشار و استرس گام برمی‌دارد. کاهش ارزش امتحانات پایانی در جریان ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تعیین ارتقای پایه و حذف نمره، باعث کاهش خشونت، تحقیر و سرزنش و توهین دانش آموزان خواهد شد. حذف تأثیر نهایی ارزشیابی پایانی در تعیین ارتقای دانش آموزان و کاهش فضای رقابتی مدرسه، مانع ایجاد آسیب‌های روانی می‌شود. (حسینی، ۱۳۹۳)

یوسف نامور و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که ارزشیابی توصیفی تأثیر بیشتری نسبت به ارزشیابی نمره‌ای بر میزان کار گروهی و همکاری و کاهش رقابت و همچنین افزایش مشارکت آن‌ها در بحث و گفت‌وگوهای دانش آموزان دارد. اهمیت همکاری و کار گروهی بر کسی پوشیده نیست، از سوی دیگر رقابت در میان دانش آموزان و مقایسه آن‌ها با یکدیگر موجب حسادت، احساس حقارت، تضعیف عزت نفس و شوق یادگیری می‌شود.

عدم موفقیت طرح در مناطق مختلف را می‌توان به عوامل مختلفی نسبت داد: از قبیل عدم آشنایی معلمان و مدیران با طرح، حجم زیاد کتاب‌ها، تعداد زیاد دانش آموزان در کلاس درس، عدم استقبال طرح از سوی برخی مجریان به‌ویژه معلمان مرد، عدم تعهد برخی از مدارس مجری و نبود سازماندهی و حمایت کافی. (رضایی، سیف، ۱۳۸۵)

شهربانو حسینی و محرم آقازاده (۱۳۹۰) به‌منظور اجرای هر چه بهتر ارزشیابی توصیفی، پیشنهادات زیر را مطرح می‌کنند:

- ۱ - به موضوع آموزش و دانش‌افزایی همکاران بیشتر توجه شود و در این ارتباط از افراد متخصص استفاده شود.
- ۲ - تجهیزات و امکانات به‌طور یکسان و کافی در اختیار تمامی مدارس قرار داده شوند.
- ۳ - تراکم دانش آموزان در کلاس‌های درس کاهش یابد.

- ۴ - والدین از طریق انجمن اولیا و مربیان و رسانه‌ها و به‌خصوص صداوسیما، به‌منظور حمایت از معلمان مجری طرح ارزشیابی توصیفی، توجیه شوند.
- ۵ - به‌جای تأکید بر محتوای کتاب‌ها، بر اهداف آموزش و پرورش تأکید شود.

منابع

- احمد پور، طیبه (۱۳۹۱). مقایسه میزان اثربخشی طرح ارزشیابی توصیفی با ارزشیابی کمی. فراخوان مقاله ارزشیابی توصیفی، اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان، معاونت آموزش ابتدایی.
- احمدی، آمنه؛ حمزه بیگی، طیبه؛ رستگار، طیبه؛ رستگار، طاهره؛ طاهری، حسن؛ فروز بخش، فیروزه و یاسینی، زهرا سادات (۱۳۹۰). راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی. تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی.
- بوستانی، افسانه؛ فانی، حجت اله و اوجی نژاد، احمدرضا (۱۳۹۱). مقایسه‌ی میزان هم‌خوانی طرح ارزشیابی توصیفی قصد شده با اجرا شده در مدارس ناحیه یک شیراز. مجله پژوهش‌های برنامه‌ی درسی، دوره دوم، شماره ۳: صص ۱۴۵-۱۲۳.
- بهرامیان، مریم؛ مهر علی زاده، یداله؛ سپاسی، حسین (۱۳۸۹). بررسی اثر ارزشیابی توصیفی بر پیشرفت تحصیلی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان. مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره ششم، شماره ۲، صص ۱۴۸-۱۲۷ بهمن، بهاره؛ کیامنش، علیرضا؛ ابوالمعانی، خدیجه (۱۳۹۲). مقایسه اضطراب مدرسه و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان پایه چهارم در دو سیستم ارزشیابی سنتی و توصیفی. مجله پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، سال دهم، دوره دوم، شماره ۱۲، صص ۱۰۷-۹۳.
- حسینی، شهربانو؛ آقازاده، محرم (۱۳۹۰). همه جا برتری با ارزشیابی کیفی توصیفی است. مجله رشد آموزش ابتدایی، شماره ۷، صص ۴۰-۳۸.
- حسینی، محمد (۱۳۹۳). بررسی مقایسه‌ای ارزشیابی کیفی - توصیفی با نظام حقوق کودکان در ایران. مجله تعلیم و تربیت، شماره ۱۱۸، صص ۶۲-۳۱.
- حسینی، محمد؛ احمدی، حسین (۱۳۸۴). ارزشیابی توصیفی: ارزشیابی برای یادگیری بهتر. تهران: انتشارات مدرسه.
- حسینی، محمد؛ نصرت ناهوکی، عبدالسلام (۱۳۹۳). مقایسه میزان عزت‌نفس و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در برنامه ارزشیابی کیفی و توصیفی و ارزشیابی سنتی. مجله نوآوری‌های آموزشی، شماره ۴۹، صص ۱۲۴-۱۰۸.
- حیدری، شعبان (۱۳۷۵). تأثیر اجرای ارزشیابی تکوینی برافزایش پیشرفت تحصیلی سال اول دبیرستان‌های نظام جدید منطقه فریدون‌کنار در سال تحصیلی ۱۳۷۵-۱۳۷۴. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
- خوش‌خلق، ایرج (۱۳۸۵). گزارش ارزشیابی اجرای آزمایشی ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی برخی از مناطق آموزشی کشور در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۴ (مرحله سوم). پژوهشکده تعلیم و تربیت، تهران.
- رستگار، طاهره (۱۳۸۳). ارزشیابی در خدمت آموزش. تهران: مؤسسه منادی تربیت.
- رضایی، اکبر؛ سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۵). تأثیر ارزشیابی توصیفی بر ویژگی‌های شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی

- دانش‌آموزان. مجله نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۸، صص ۴۰-۱۱.
- زاهد بابلان، عادل؛ فرج‌اللهی، مه‌رآن و هم‌رنگ، محمد (۱۳۹۱). عوامل مؤثر در کاربرد ارزشیابی توصیفی از دیدگاه معلمان ابتدایی. مجله فناوری آموزش، سال هفتم، جلد ۷، شماره ۱، صص ۴۵-۵۴.
- زینی‌وند، مریم؛ رخ‌فرد، مسلم (۱۳۸۸). ارزشیابی توصیفی لازمه اجرای آموزش فراگیر. تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۹۷، صص ۲۷-۳۴.
- شفیعی، سوسن (۱۳۸۷). ویژگی‌های ابزارهای اندازه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات در ارزشیابی توصیفی. گزیده‌ی مقالات همایش اردیبهشت ۱۳۸۷ خرم‌آباد، سازمان آموزش و پرورش لرستان.
- فراهانی، مهدی (۱۳۸۴). مقدمه‌ای بر ارزشیابی کیفی. تهران: مؤسسه منادی تربیت.
- کارشکی، حسین؛ مؤمنی مهمویی، حسین؛ قریشی، بهجت (۱۳۹۳). مقایسه‌ی انگیزش تحصیلی و کیفیت زندگی دانش‌آموزان پسر مشمول ارزشیابی توصیفی با ارزشیابی سنتی. مجله پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، سال یازدهم، دوره دوم، شماره ۱۳، صص ۱۱۴-۱۰۴.
- نامور، یوسف؛ راستگو، اعظم؛ ابوالقاسمی، عباس؛ سیف‌درخشنده، سعید (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه اثربخشی اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی و ارزشیابی سنتی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی. مجله علوم تربیتی، شماره ۱۰، صص ۶۹-۸۲.
- نظری، رضوان؛ موسوی‌پور، سعید؛ سیفی، محمد (۱۳۹۲). تأثیر ارزشیابی توصیفی بر خود‌پنداره تحصیلی. خلاقیت و پیشرفت تحصیلی، مطالعات آموزش و یادگیری، دوره پنجم، شماره اول، صص ۱۲۴-۱۰۳.
- یادگار زاده، غلامرضا (۱۳۸۹). بازاندیشی در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (ترجمه و تلخیص). مجله رشد تکنولوژی آموزشی، شماره ۲۶، صص ۱-۱۴.